

εὐήθης εἶ

Σενάριο διδασκαλίας, Ξενοφώντα, Ελληνικά 2.3.11-16

Βασίλης Συμεωνίδης

Θα βρείτε το σενάριο εδώ: [Πρωτέας: εκπαιδευτικά σενάρια για τα γλωσσικά μαθήματα](#)
Και το ψηφιακό περιβάλλον της εφαρμογής του εδώ: <http://xenophon.webnode.gr/>

Περίληψη

Οι μαθητές δουλεύουν σε ολομέλεια και σε ομάδες. Ανάλογα με τους διαθέσιμους υπολογιστές μπορεί να δοθεί και η δυνατότητα εξατομικευμένης συμμετοχής κάποια στιγμή που ίσως κριθεί αναγκαίο. Το σενάριο στοχεύει σε τρία σημεία. Κατά πρώτο λόγο στην κατανόηση της αφήγησης του Ξενοφώντα μέσω του μεταφρασμένου κειμένου. Ακολούθως, στην πορεία από το νεοελληνικό κείμενο στο αρχαίο πρωτότυπο και, τέλος, σε προεκτάσεις και συσχετισμό των νοημάτων του κειμένου με σύγχρονες πολιτικές συγκυρίες. Οι δραστηριότητες των ομάδων διαφοροποιούνται με τρόπο ώστε να γίνει σεβαστή η επιθυμία των μαθητών να ασχοληθούν πολύ ή λίγο με τη αρχαιογλωσσική διάσταση του σεναρίου. Έτσι, η πρώτη ομάδα έχει επιφορτιστεί με πιο αρχαιογλωσσική προσέγγιση και βαθμιαία προς την τέταρτη η στόχευση αφορά περισσότερο την ερμηνεία χωρίς την ενασχόληση με το αρχαίο κείμενο. Να σημειώσουμε ότι το συγκεκριμένο απόσπασμα διδάσκεται από μετάφραση, οπότε δεν ακυρώνεται η πρόβλεψη για τη διδασκαλία του αρχαίου κειμένου.

*Φύλλα εργασίας από το σενάριο [εὐήθης εἶ](#) στα πλαίσια της Πράξης: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» που συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.
ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ*

Φύλλο εργασίας 1

Ξενοφώντας, Ελληνικά 3.2.11-16. Μελετήστε το μεταφρασμένο κείμενο (μετάφραση Ρ. Ρούφου) από το βιβλίο σας ή από το ψηφιακό σχολείο ή από την Πύλη για την ελληνική γλώσσα. Απαντήστε σε μία ερώτηση (όποια θέλετε) από κάθε ομάδα ερωτήσεων που ακολουθούν:

α. ερωτήσεις για τις παραγράφους 11-12

- 1) Για ποιον λόγο οι τριάκοντα δεν ψηφίζουν νέους νόμους που θα εξυπηρετούν τα συμφέροντά τους;
- 2) Ποιοι είναι τα πρώτα θύματα των τριάκοντα; Για ποιον λόγο;
- 3) Ποια είναι η στάση της Βουλής απέναντι στις κινήσεις των τριάκοντα; Πως την εξηγεί ο Ξενοφώντας;

β. ερωτήσεις για τις παραγράφους 13-14

- 1) Για ποιον λόγο οι τριάκοντα ζητούν βοήθεια από τους Σπαρτιάτες; Ποια δικαιολογία χρησιμοποιούν; Τι ισχύει στην πραγματικότητα;
- 2) Για ποιον λόγο οι τύραννοι δεν βασιζονται σε Αθηναίους φρουρούς; Για ποιον λόγο οι Σπαρτιάτες δέχονται να βοηθήσουν;
- 3) Ποιος είναι ο ρόλος του Καλλίβιου; Ποια σχέση έχει με τους τριάκοντα;

γ. ερωτήσεις για τις παραγράφους 15-16

- 1) Για ποιον λόγο ο Κριτίας είναι πιο σκληρός από τον Θηραμένη;
- 2) Πως η δημοτικότητα σχετίζεται με τη σκληρή στάση που θέλει ο Κριτίας;
- 3) Το τυραννικό καθεστώς έχει σχέση μόνο με τον αριθμό αυτών που κυβερνούν ή έχει και άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό;

δ. γενικές ερωτήσεις

- 1) Εντοπίστε και σχολιάστε τρία σημεία/ φράσεις με ολοκληρωμένο νόημα (ένα από τις παραγράφους 11-12, ένα από τις 13-14 και ένα από τις 15-16). Για ποιον λόγο διαλέξατε το κάθε σημείο; Τι σκέψεις και τι συναισθήματα σας προκαλεί;
- 2) Εντοπίζετε πέντε φράσεις που δείχνουν κλιμάκωση της βίας που ασκεί το καθεστώς των τριάκοντα.
- 3) Σχολιάστε τη φράση «να συλλάβουν όποιους ήθελαν... όποιον τους δημιουργούσε την υποψία...». Τι σημαίνει να ζεις σ' ένα καθεστώς όπου συμβαίνει κάτι τέτοιο; Ποιοι μπορεί να συλληφθούν; Ποιοι είναι ύποπτοι;
- 4) Πώς εξηγείτε τη διαφωνία που προκύπτει στην ομάδα των τριάκοντα τυράννων; Τελικά, κατά την κρίση σας, ο Θηραμένης είναι αφελής;

Προσοχή: Αντιγράψτε τις φράσεις στο φύλλο εργασίας ή σε ένα αρχείο κειμένου ή σε σχόλιο στο ιστολόγιο του σεναρίου μας. Στο τέλος της ώρας θα παραδώσετε το φύλλο εργασίας, αν έχετε εργαστεί πάνω σ' αυτό.

Φύλλο εργασίας 2

Ομάδα 1

Στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα μπορείτε να βρείτε το αρχαίο κείμενο.

1. Εντοπίστε στο αρχαίο κείμενο πως αποδίδονται οι παρακάτω φράσεις του μεταφρασμένου (προσοχή επιλέξτε μόνο τις φράσεις που μεταφράζονται) και αντιγράψτε τις φράσεις του αρχαίου κειμένου σε αντιστοίχιση με τις νεοελληνικές.

α) «άρχισαν να συλλαμβάνουν τους γνωστούς καταδότες, που τον καιρό της δημοκρατίας είχαν κάνει τη συκοφαντία επάγγελμα»

β) «όποιος θέλει να κυριαρχή είν' υποχρεωμένος να βγάξη από τη μέση εκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν εμπόδιο»

γ) «...να συλλάβουν όποιους ήθελαν -όχι πια "κακά στοιχεία" κι ασήμαντα πρόσωπα, αλλ' από δω και μπρος όποιον τους δημιουργούσε την υποψία...»

2. Προσέξτε πως μεταφράζονται τα τρία (3) απαρέμφατα και οι τέσσερις (4) μετοχές που θα αναγνωρίσετε στα αποσπάσματα του αρχαίου κειμένου. Να τα χαρακτηρίσετε συντακτικά και να τα αναγνωρίσετε γραμματικά (για τη γραμματική μπορείτε να αξιοποιήσετε το κλιτικό λεξικό της αρχαίας που θα βρείτε εδώ).

3. Δημιουργείστε εννοιολογικό χάρτη που θα δείχνει τη σύνταξη της γ' φράσης στα αρχαία ελληνικά. Για να δουλέψετε σε ψηφιακό περιβάλλον μπορείτε να πάτε [εδώ](#), ή [εδώ](#), ή [εδώ](#). Μπορείτε να δουλέψετε με αντιγραφή επικόλληση.

4. Δείτε και την άλλη μετάφραση από την Πύλη. Κάνετε τη δική σας μετάφραση για κάθε φράση σε γλωσσική ποικιλία ανάλογη με αυτήν που χρησιμοποιείται μεταξύ σας.

Ομάδα 2

Στην Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα μπορείτε να βρείτε το αρχαίο κείμενο.

1. Εντοπίστε στο αρχαίο κείμενο πως αποδίδονται οι παρακάτω φράσεις του μεταφρασμένου (προσοχή επιλέξτε μόνο τις φράσεις που μεταφράζονται) και αντιγράψτε τις φράσεις του αρχαίου κειμένου σε αντιστοίχιση με τις νεοελληνικές.

α) «άρχισαν να καταστρώνουν σχέδια για να επιβάλουν την ανεξέλεγκτη κυριαρχία τους στην πόλη»

β) «είχε διάθεση να σκοτώση πολύν κόσμο»

γ) «...να συλλάβουν όποιους ήθελαν -όχι πια "κακά στοιχεία" κι ασήμαντα πρόσωπα, αλλ' από δω και μπρος όποιον τους δημιουργούσε την υποψία...»

2. Προσέξτε πως μεταφράζονται τα τρία (3) απαρέμφατα που θα αναγνωρίσετε στα αποσπάσματα του αρχαίου κειμένου. Να τα χαρακτηρίσετε συντακτικά και να τα αναγνωρίσετε γραμματικά (για τη γραμματική μπορείτε να αξιοποιήσετε το κλιτικό λεξικό της αρχαίας που θα βρείτε εδώ)

3. Δημιουργείστε εννοιολογικό χάρτη που θα δείχνει τη σύνταξη της γ' φράσης στα αρχαία ελληνικά. Για να δουλέψετε σε ψηφιακό περιβάλλον μπορείτε να πάτε [εδώ](#), ή [εδώ](#), ή [εδώ](#). Μπορείτε να δουλέψετε με αντιγραφή επικόλληση.

4. Δείτε και την άλλη μετάφραση από την Πύλη. Κάνετε τη δική σας μετάφραση για κάθε φράση σε γλωσσική ποικιλία ανάλογη με αυτήν που χρησιμοποιείται μεταξύ σας.

Ομάδα 3

1. Αναζητήστε στο Διαδίκτυο και βρείτε πληροφορίες για το καθεστώς των τριάκοντα τυράννων στην Αρχαία Αθήνα. Σημειώστε στο φύλλο σας ή σε ψηφιακό αρχείο τα επιπλέον στοιχεία που σας εντυπωσιάζουν. Επίσης, σε αντίθεση με την τυραννία, μελετήστε και τα χαρακτηριστικά της αθηναϊκής δημοκρατίας (προσέξτε στο τέλος του κειμένου). Προσέξτε την ταυτότητα των σελίδων που θα επισκεφτείτε (σε ποιον ανήκουν; κάθε πότε ενημερώνονται; έχουν παραπομπές από πού αντλούν το περιεχόμενό τους; τι δείχνει η διεύθυνσή τους; Τι δείχνει το όνομά τους;).
2. Διαβάστε τι λέει ο Λυσίας για το καθεστώς των τριάντα τυράννων στον λόγο του «Κατά Ερατοσθένους», 5-13. Προφανώς θα προτιμήσετε κάποια από τις τρεις μεταφράσεις που θα βρείτε επιλέγοντας «εμφάνιση μετάφρασης» (Ν.Χ. Χουρμουζιάδη, Σ. Τζουμελέα, Γ.Α. Ράπτη). Σημειώστε στο φύλλο σας ή σε ψηφιακό αρχείο τις διαφορές που εντοπίζετε την αφήγηση του Λυσία σε σχέση με αυτήν του Ξενοφώντα.
3. Αποδώστε την πραγματικότητα του τυραννικού καθεστώτος σε έναν εννοιολογικό χάρτη. Για να δουλέψετε σε ψηφιακό περιβάλλον μπορείτε να πάτε [εδώ](#), ή [εδώ](#), ή [εδώ](#). Μπορείτε να δουλέψετε με αντιγραφή επικόλληση.

Ομάδα 4

1. Σε αντίθεση με το καθεστώς τυραννίας των τριάκοντα, μελετήστε και τα χαρακτηριστικά της αθηναϊκής δημοκρατίας (προσέξτε στο τέλος του κειμένου) για να τα αξιοποιήσετε στη θεατρική διασκευή που θα κάνετε.
 2. Ψάξτε στο πρωτότυπο κείμενο πέντε (5) λέξεις ή φράσεις που δείχνουν χρόνο (δηλαδή επιρρηματικούς προσδιορισμούς του χρόνου) και προσέξτε το ρόλο τους στην αφήγηση και την εξέλιξη των γεγονότων. Αντιγράψτε τα σε ψηφιακή μορφή.
 3. Μετατρέψτε το απόσπασμα σε θεατρικό με πρόσωπα τον Κριτία και τον Θηραμένη. Μπορείτε να διασκευάσετε ελεύθερα το κείμενο. Στο τέλος θα το ηχογραφήσετε με σκοπό να μπορεί να μεταδοθεί ραδιοφωνικά.
- Εφόσον δεν υπάρξουν μαθητές πρόθυμοι να ασχοληθούν με τη θεατρική διασκευή της ιστορικής αφήγησης, η ομάδα 4 μπορεί να ασχοληθεί με την εναλλακτική δραστηριότητα που προβλέπεται στο επόμενο, τρίτο στάδιο του σεναρίου.

Φύλλο εργασίας 3

Ομάδα 1 και Ομάδα 2

1. Ψάξτε σε έντυπα λεξικά που έχει το σχολείο, σε ψηφιακά που θα αναζητήσετε στο Διαδίκτυο και στο Λεξικό της κοινής νεοελληνικής για τις λέξεις που ακολουθούν. Προσέξτε και σημειώστε τη σημασία και την ετυμολογία κάθε λέξης.
τυραννία, χούντα, δικτατορία, φασισμός, απολυταρχία, δεσποτισμός.
Αν έχετε χρόνο ψάξτε α) Τι είναι μεταφραστικό δάνειο; β) Τι είναι σημασιολογικό δάνειο;
2. Δημιουργήστε έναν εννοιολογικό χάρτη με βάση τα χαρακτηριστικά που θα συγκεντρώσετε. Για να δουλέψετε σε ψηφιακό περιβάλλον μπορείτε να πάτε [εδώ](#), ή [εδώ](#), ή [εδώ](#). Μπορείτε να δουλέψετε με αντιγραφή επικόλληση.
3. Βρείτε και άλλες λέξεις συγγενικές στη σημασία (προσοχή: όχι παράγωγα ή ομόρριζα) και επεκτείνετε τον εννοιολογικό χάρτη.

Ομάδα 3 και Ομάδα 4

Δείτε στη βικιπαίδεια για τυραννικά καθεστώτα του 20ου αιώνα και σημειώστε σύντομα για τα ζητήματα που μας ενδιαφέρουν. Επίσης, βρείτε ομοιότητες και διαφορές με το καθεστώς των τριάκοντα. Αν βρεθείτε σε άλλες σελίδες, προσέξτε την ταυτότητά τους (Ποιος είναι ο υπεύθυνος/ ιδιοκτήτης; τι δείχνει η διεύθυνση ιστοτόπου; ποιος είναι ο συντάκτης του κειμένου που βρήκατε; κλπ)

1. Χούντα Ιωαννίδη
α) Ποια είναι η σχέση της με τη Χούντα των Συνταγματαρχών;
2. Δικτατορία Συνταγματαρχών
α) Πώς καταλαμβάνουν την εξουσία;
β) Σχέσεις με Αμερικανούς;
γ) Σκάνδαλα και διαφθορά;
β) Δείτε για διώξεις στο χρονολόγιο;
3. Δικτατορία 4ης Αυγούστου, Μεταξάς
α) Πώς ανεβαίνει στην εξουσία;
β) Διώξεις;
4. Μουσολίνι
α) Πώς ανεβαίνει στην εξουσία;
β) Το τέλος του;
γ) Πολιτική θεωρία και πρακτική, διώξεις;

Ομάδα 3 και ομάδα 4, εναλλακτική δραστηριότητα

1. Ψάξτε σε ψηφιακές υπηρεσίες που φιλοξενούν βίντεο υλικό για τη δικτατορία των συνταγματαρχών, για τη δικτατορία της 4ης Αυγούστου του Ι. Μεταξά, για τον φασισμό του Μουσολίνι, για τον ναζισμό του Χίτλερ.
Απαντήστε για κάθε περίπτωση:
α) Με ποιον τρόπο οι φορείς των αυταρχικών καθεστώτων κατέλαβαν την εξουσία;
β) Σε ποιες δυνάμεις στηρίζεται το καθεστώς;
γ) Ποιους θεωρεί εχθρούς και πώς τους αντιμετωπίζει;
δ) Πώς χρησιμοποιεί τους θεσμούς της πολιτείας;
ε) Σε κάθε περίπτωση βίντεο που θα βρείτε προσέξτε και σημειώστε την ταυτότητα του βίντεο και του χρήστη που το μεταφόρτωσε στο Διαδίκτυο.

Φύλλο εργασίας 4

Σκεφτείτε και απαντήστε:

- α) Για ποιον λόγο νομίζετε ότι διδάσκεται το συγκεκριμένο απόσπασμα;
- β) Για ποιον λόγο διδάσκεται από μετάφραση και όχι από το πρωτότυπο;
- γ) Αναστοχαστείτε τη δραστηριότητα μας. Εξηγήστε αν έχουν νόημα τέτοιες διδακτικές πρακτικές στο ελληνικό σχολείο;
- δ) Γράψτε: τι ήταν αυτό που σας άρεσε περισσότερο και γιατί, τι ήταν αυτό που δεν σας άρεσε και γιατί;
- ε) Μπορείτε να σκεφτείτε δύο πράγματα που κερδίσατε με τον συγκεκριμένο τρόπο δουλειάς;

ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο μπορεί να συσχετιστεί με την αγγλική ή άλλη γλώσσα, τόσο σε επίπεδο μαθήματος ή σε σχέση με την πολιτισμική ταυτότητα αλλοδαπών, παλιννοστούντων και γλωσσομαθών μαθητών. Για το σκοπό αυτόν μπορούν να διαμορφωθούν οι δραστηριότητες του 2ου σταδίου που προβλέπει το σενάριο σύμφωνα με την παρακάτω εναλλακτική δραστηριότητα:

1. Αναζητήστε στο Διαδίκτυο κάποια αγγλική μετάφραση. Για την αναζήτηση μπορείτε να χρησιμοποιήσετε όποια μηχανή αναζήτησης θέλετε (google, ask, yahoo, κλπ). Δοκιμάστε με διάφορες λέξεις (φράση του αρχαίου κειμένου, όνομα συγγραφέα, τίτλος έργου) και διάφορες γραφές (πχ Ξενοφών, Xenophon, Xenophon, Hellenika, Hellinika, κλπ).

Αν δεν μπορέσετε να εντοπίσετε κάποια πάτε εδώ

2. Βρείτε συγγενικές λέξεις με τη λέξη τυραννία στην αγγλική ή σε άλλες γλώσσες. Αξιοποιήστε το λεξικό <http://dictionary.sensagent.com/>

Ακόμα, αν υπάρχουν δίγλωσσοι μαθητές μπορούν να μεταφράσουν κάποιο μέρος του κειμένου σε τρίτη γλώσσα αξιοποιώντας το αρχαίο κείμενο και τις μεταφράσεις του.

Στην περίπτωση αυτή στους στόχους των γνώσεων για τη γλώσσα θα προστεθούν: α) Να αποκτήσουν συνείδηση της αυτονομίας και της πληρότητας κάθε γλωσσικού συστήματος και να καταλάβουν ότι δεν υπάρχουν ανώτερες και κατώτερες γλώσσες, εφόσον τα νοήματα μπορούν να εκφραστούν σε κάθε γλώσσα με διαφορετικό τρόπο. β) Η σχέση μας με τη γλώσσα καθορίζεται από αναλογική θέρμη της παιδικής ηλικίας και της μητρικής γλώσσας.